

**DEN NORSKE
ATLANTERHAVSKOMITE**
THE NORWEGIAN ATLANTIC COMMITTEE

Sikkerhetspolitisk bibliotek

3-2014

RUSSLANDS STORMAKTSSTRATEGI OG VESTENS RESPONS

Av Janne Haaland Matlary

Janne Haaland Matlary er professor i internasjonal politikk ved Institutt for Statsvitenskap på Universitetet i Oslo og ved Forsvarets Høgskole. Hennes interesseområder omfatter sikkerhets- og forsvarspolitik, EU, internasjonal politikk, menneskerettigheter og naturrett. Janne Haaland Matlary var statssekretær i Utenriksdepartementet i perioden 1997-2000.

I 2014 arrangerte Den norske Atlanterhavskomiteé, i samarbeid med Norges Forsvarsforening, seminarrekken «NATO – Viktigere enn noen gang?». Seminarene ble avholdt i Stavanger, Trondheim, Hamar og Moss, og fokuserte blant annet på krisen i Ukraina og NATOs rolle 65 år etter at alliansen ble stiftet. Denne utgaven av Sikkerhetspolitisk bibliotek er basert på Janne Haaland Matlarys (UiO) innlegg fra seminarrekken:

Russlands stormaktsstrategi og Vestens respons¹

De som husker den praktfulle sketsjen om den innfule trønderen som skremte folk, har forstått poenget med avskrekking: Kontrollspørsmålet på vellykket avskrekking er nettopp dette: «Vart du skræmt no?». Bruk av militærmakt er i sin fremste rolle når den brukes avskrekkende, på engelsk mer presist: ‘Deterring someone from doing something’, altså avverge noe. Motstanderen skal vite at han møtes med nok militærmakt eller annen makt til å tape i en konfrontasjon.

Den vestlige, spesielt den europeiske, bruken av militærmakt, er omfattende i tiden etter murens fall. Samtidig ser det ut som den brukes når «noe må gjøres», for å forhindre en uakseptabel utvikling i felt. Den er ikke planlagt og brukes ikke i form av å avskrekke noe fra å skje, men oftest som siste mulighet når ting er blitt for ille. Den er mer «event-driven» enn strategisk. Ikke siden den kalde krigen har vestlige land vært i en situasjon der militærmakten brukes aktivt politisk for å skremme, teste reaksjoner og derved ha politiske effekter. Vi tenker ofte at militærmakten kun har effekt når den brukes aktivt i felt, i en operasjon. Men dette er langt fra riktig. Militærmakten har alltid politiske effekter, som Clausewitz påpekte: når man reduserer forsvaret, når man ruster opp, når man øver langs et annet lands grense eller bygger opp forsvarsverker der, og når man utøver press direkte og når man avskrekker. Hvis vi sier at bruken av militærmakt faller i tre kategorier: Avskrekking, tvangsdiplomati/trusler, og aktiv

.....
1 Denne artikkelen bygger på en foredragsserie holdt for Den norske Atlanterhavskomiteé i 2014, samt på innlegg på Luftmaktseminaret på LKKS, 2014, og inneholder også utdrag fra tidligere artikler i Pro patria (2014) og Tidsskrft for Sjøvesen (2014).

bruk i operasjoner, ser vi straks at den russiske bruken av militærmakt omfatter i alle fall de to siste metoder i året som gikk:

Den beste måten å oppnå å få en motstander til å bøye seg for vår vilje – hensikten med bruk av militærmakt – ved avskrekking eller tvangsdiplomati fordi man unngår faktisk bruk operativ av militærmakt. Det siste betyr at motstanderen tvinges til å tilpasse seg våre ønsker fordi alternativet er verre. Der slik tilpasning ikke finner sted, kan man måtte bruke militærmakt. Den aktive bruk av denne er alltid risikofylt og har uintenderte konsekvenser.

Strategiske krav til ledelse på politisk nivå varierer med hvordan militærmakten anvendes. Gjelder det avskrekking, er de strategiske krav avhengig av hva som skal avskrekkes. Gjelder det tvangsdiplomati, er kravene meget klare og meget krevende. Gjelder det aktiv bruk av militærmakt er kravene også meget omfattende og vanskelige for et liberalt demokrati å innfri. Det er svært vanskelig politisk sett å ta egne tap i kriger som ikke er eksistensielle, det er uhyre krevende å holde lange kriger i gang, det er få politikere som er vant til og som kjenner militærmakten i vår post-moderne tid, spesielt i Europa, etc.

Ordet strategi brukes svært vidt og bredt i både dagligtale, næringsliv og politikk. De fleste bedrifter og organisasjoner har strategiske planer. Men historisk er strategi knyttet til bruk av militærmakt. Ordet kommer fra det greske ordet for general, strategos. Intuitivt kan man slå fast at strategi har eksistert så lenge det har vært konflikt, og at det dreier seg om å vinne slaget i en eller annen forstand.

Jeg definerer strategi som en plan for den interaktive logikk med motstandere eller motstand for å nå det mål man har satt seg. Strategi er ikke nødvendigvis noe militært, men kan være en politisk eller annen konflikt hvor man bruker ikke-militære virkemidler. Det er altså den interaktive karakter som kjennetegner strategi hvor både en selv og/eller ens motstander av og til bruker en paradokslogikk, dvs. gjør det motsatte av hva man logisk forventer. Dette krever da strategisk tenkning som ikke bare kalkulerer logiske trekk, men også det motsatte. Gitt kompleksiteten i dette kan man snakke om statsmannskunst.

Men dette betyr ikke at det er noen automatikk i at politikerne må tenke strategisk i dag – det står for lite på spill til at de er tvunget til å konsentrere seg om interaksjonen med en fiende. Andre politiske

hensyn er viktigere, som gjenvalg, popularitet og interessen for å minimalisere risikoeksponering. Men dette fører i sin tur til sub-optimal bruk av militærmakt – som når kun luftmakt brukes fordi den har mindre risiko enn landmakt, men derved gir mindre militær effekt enn om den hadde vært kombinert med bakkestyrker – og det fører også til at strategiens krav til klar målsetning, utholdenhet og prioritering av dette foran innenrikspolitik, ikke blir innfridd. Ett eksempel på dette er Kosovo hvor kun luftmakt ble brukt og hvor det ikke var noen falne fra NATOs side. Men motstanderen Milosevic kunne da også rolig gjemme bort sine stridsvogner og derved unngå å få dem ødelagt fordi han ikke trengte å manøvrere dem i åpent lende i en landkrig mot bakkestyrker fra NATO. Hadde NATO også tatt i bruk bakkestyrker, kunne krigen vært vunnet mye raskere, men da også sannsynligvis med egne tap. Et annet eksempel er Libya i 2011 hvor det heller ikke var falne fra NATO-land. Også her var det kun luftmakt i bruk. Man kan si at opprørerne i Libya utgjorde en slags bakkestyrke, og som vi vet, varte ikke denne krigen mer enn syv måneder før regimet falt. Men dette skyldes altså ikke luftmakten alene. Det politiske nivåets egenbegrensninger har altså svært negative implikasjoner for det militære, operative nivå når maktmidlenes komplementaritet ikke får lov til å virke.

Vi er altså i den tilsynelatende paradoksale situasjon at vi i Europa og Norge bruker militærmakt mye mer enn før, som et nesten «ordinært» virkemiddel for statens interesser og verdier, men uten at det behov for strategisk tenkning. Dette har ledet til mye politisk opptatthet av strategisk logikk og interaksjon. Tvert om er det som om det ikke finnes noe strategisk behov i det hele tatt. Man skulle tro at når man som regjering bruker statens ytterste maktmiddel, et spesielt virkemiddel fordi utøverne av den militære profesjon både risikerer eget liv og kan måtte ta andres under oppdraget – så ville strategisk interaksjon med motstanderen være essensiell: Hva skal til for å vinne, hva er kostnaden i liv og penger, er effekten sannsynlig?

Det er det sikkerhetspolitiske problem som krever strategisk tenkning. Det er motstanderens disposisjoner som avkrever strategisk vurdering i kombinasjon med viktigheten av å vinne eller endre motstanderens vilje/politikk. Hvis saken er uviktig for politikeren, spiller det jo ikke så stor rolle om motstanderen vinner og vi taper. Men hvis saken er viktig, må man vinne. Det følger av dette at jo viktigere saken er, desto viktigere blir strategisk tenkning. Dreier det

seg om eksistensiell krig, er intet viktigere enn å vinne den. Dreier det seg om "optional wars", er det nok viktig å vinne, men ikke viktigst. Dreier det seg kun om å tilfredsstille forventninger fra NATO eller FN (allianseavhengighet), eller om innenrikspolitikk, blir strategisk tenkning uviktig. Vi er derfor i den situasjon at ikke-eksistensielle kriger – som alle dagens er – fører til at regjeringer slapper av med hensyn til strategiens krav. Men konsekvensen blir lett at man ikke oppnår noe som helst. Da er jo det hele forgyeves, og man har risikert andres liv og brukt enorme summer på et virkemiddel som ikke ble anvendt optimalt.

Krav til effektiv strategi

Man må skille mellom allmenn politisk-strategisk tenkning og militær-strategisk tenkning. Det første kan og bør gjelde all politikk – man definerer mål, midler og motstand, og det er ikke nødvendigvis bruk av militærmakt som er middelet. Det andre gjelder effekten i felt av bruk av militærmakt, altså hvordan 'vinne krigen' – Clausewitz' anliggende om at militærmaktens politiske effekt er det sentrale. En småstat vil ofte ha en sekundær strategi for sin bruk av militærmakt, for eksempel å skulle styrke FN, NATO, eller sitt forhold til USA. Interessen for å holde USA sentral i NATO forklarer mange bidrag til operasjoner, men ny forskning finner at oppfattelsen av noe som viktig eller som en trussel forklarer mer enn tidligere antatt². Dette funnet gjør at det blir logisk å anta at det finnes en militær-strategisk tenkning bak staters bidrag.

Den type strategi som ofte anvendes i vestlig operasjoner er det som kalles "coercive diplomacy", på norsk «kanonbåt-diplomati» eller tvangsdiplomati. Bildet av kanonbåten som legger seg utenfor kysten som en trussel og et press, er talende. Tvangsdiplomati defineres som trussel om bruk av militærmakt eller begrenset bruk av dette for å tvinge en motstander til å endre standpunkt i den retningen vi ønsker. Poenget er å true effektivt slik at militærmakt ikke må brukes.

.....
2 Davidson, Jason, *America's Allies and War: Kosovo, Adghanistan, and Iraq*, Palgrave, 2011. Basert på mer enn femti eliteintervjuer finner forfatteren at nasjonale militære bidrag fra landene i studien (UK, Italia, Frankrike) i mindre grad enn ellers antatt i forskningslitteraturen forklares av forholdet til USA (alliance dependence): "strong evidence supported threat and prestige in twice as many cases as alliance dependence...allies made up their minds most often on the basis of whether the target threatened their interest" (p. 175).

Når man ikke bruker militærmakt som del av en diplomatisk strategi, men bare har denne makten som strukturell makt, er det avskrekking (deterrence) hvor man ikke er aktiv, men likevel avverger å bli satt under press eller angrepet. Avskrekking er strukturell makt i en stat eller en allianse hvor man vil beholde status quo ved å stoppe andre staters vilje til å forandre denne. Det er maktutøvelse på det viktigste nivået. Det strategiske poenget er at en motstander tenker seg om to ganger dersom den han vil påvirke, besitter makt til å avverge påvirkning. Som en marxist vil påpeke, er strukturell makt mye viktigere enn aktørmakt, og den siste avhenger av den første.

Avskrekking er en type coercion, men av dyp og generell karakter: Man vil beholde og verne statens eller alliansens frihet og selvstendighet. Avskrekkingen er effektiv dersom den skaper den frykteeffekten som trengs for å bevare status quo, dvs. at ingen setter staten under press. I den kalde krigen var avskrekkingen mot en invasjonstrussel i et eksistensielt scenario, i dag er den mot å bli presset med hensyn til nasjonale interesser. En illustrasjon er småstaten med stormaktsnaboen: En konflikt kan eskaleres til militærmakt av stormakten dersom småstaten ikke har avskrekkende effekt nok til å forhindre dette. Stormaktens militærmakt vil alltid trumfe småstatens, derfor er småstaten mer avhengig av avskrekking som strategi. For Norges del er det NATO som avskrekker og geopolitikken med Russland som nabo er den viktigste konstant i norsk sikkerhetspolitikk.

Med dagens trussel- og risikobilde er det altså politisk press med åpen eller dulgt trussel om militærmakt som er aktuelt, ikke lenger eksistensielle trusler. Dette betyr kort sagt at vestlige stater, ikke bare USA, igjen må kunne avverge slikt tvangsdiplomati mot seg selv og må også kunne utøve det mot andre stater. Det første krever effektiv avskrekking, som ikke lenger bare kan bestå av å vokte egne grenser mot invasjon, men også må bety reell evne til å svare på militært press med militære midler hvis nødvendig. Det andre må bety at europeiske land igjen lærer seg å kunne spille sjakk når motparten gjør det, selv om vi er skulle være best til å spille ludo.

Tvangsdiplomati er en særdeles krevende kunst som handler om å tvinge en motstander til å endre standpunkt i en konkret konflikt. Da må trusselen om militærmakt eller økonomiske sanksjoner være troverdig og alvorlig. Dette impliserer ikke bare militær evne hos den som truer, men også vilje til å bruke militærmakt dersom det blir

nødvendig. Den som truer, risikerer selv mye. Bruk av tvangsmakt krever politisk og militær vilje til å gjennomføre en trussel dersom ens krav ikke blir innfridd. Tvangsmakt er derfor vanskelig å bruke fordi regjeringer vegrer seg mot å måtte ta slik risiko. Muligheten til å lykkes med tvangsmakt avhenger av ens troverdighet med hensyn til trusselen.

Russlands bruk av militærmakt i 2014: Strategisk respons fra Vesten?

Avskrekking eller altså bedre, avverging, har ikke stått på den politiske agenda på mange, mange år, selv om dette er NATOs aller viktigste oppgave. Ikke siden 1990 har dette vært aktuelt. Men nå er det igjen det. Saken gjelder hvordan Russland kan stoppes fra å bruke militærmakt aggressivt for å endre grenser og/eller destabilisere andre stater. Hittil har dette skjedd: Russiske styrker besatte Krim og regionen ble annektert av Russland etter en slags "folkeavstemning". Folkerettens hovednorm om suverenitet og ikke-intervensjon ble eklatant brutt.

Deretter trues resten av Ukraina av invasjon av Putin, som ber om Dumaens mandat til dette. Øst-Ukraina destabiliseres effektivt gjennom russiske agenter og med russisk propaganda. En veritabel ordkrig settes i gang i Russland og medier knebles. Russiske styrkes oppmarsjeres langs Ukrainas østgrense. Forslag om regionalisering av landet fremsettes av Lavrov. Gassprisen økes med 40% over natten. Det finnes en trussel mot Ukraina siden styrkene forblir klar på grensen og destabiliseringen fortsetter. Selv uten invasjon i Øst-Ukraina er det klart at Russland manipulerer, truer og destabiliserer landet, noe som også er et brudd på folkeretten.

Hva bør Vesten gjøre med dette? Hva er NATOs rolle?

Europa må nå innse at det er en spiller i et geopolitisk spill. Dette er en ny kald krig på den måten at det er en kamp mellom to politiske systemer – det liberale demokrati mot det statskapitalistiske diktatur. Slike finnes også i Kina og i andre stater. I Europa må NATO effektivt kunne avskrekke russisk bruk av militærmakt mot ethvert medlemsland. Da er det ikke invasjon som er scenariet, men å bli lagt under press i en interessekonflikt. Om det ikke var klart før, er det klart nå: Russland bruker militærmakt der det gir politiske resultater. Dette kan gjelde i en konflikt i nord som det nå gjelder i Ukraina.

Avskrekking oppnås gjennom å ha operativ militær evne til høyintensitetskrigføring hvor som helst i NATOs område. Her er mye forsømt siden 1990 i NATO, og medlemmene kutter sine budsjetter. Norge er et unntak, men heller ikke vi har god nok kapasitet i krigssituasjoner, noe Forsvarssjefen nylig påpekte. Avskrekking krever at vestlige regjeringer tør ta risiko ved å legge press på russerne der det anses nødvendig, også militært. Vi må altså kunne opptre like resolutt som russerne med vår militærmakt dersom hardt må settes mot hardt. Det som står på spill er ikke bare faren for militært press i interessekonflikter, men selve normen om ikke å bruke militærmakt i utenrikspolitikken. Dette var hovednormen i historisk realpolitikk, men ble forbudt i FN-pakten. Det blir svært farlig dersom dette forbudet svekkes.

NATOs rolle er den aller viktigste i spillet med russerne, for militærmakten er den ytterste makten. Det er absolutt helt nødvendig at NATO-grensen er klinkende klar: hit, men ikke lenger. Dersom Russland vil destabilisere et baltisk land, må NATO være klar med resolutt militær respons på alle slike forsøk. Kun dette vil avskrekke nok. Den samme logikken gjelder i nord. NATO må øve på slik respons, må sikre seg mer kapasitet til dette, må stasjonere større styrker i Russlands naboland. Kort sagt må NATO vise styrke på grensen fra dag en, og ikke vente på en situasjon skal oppstå. Poenget med avskrekkingen er at man ikke tør forsøke seg.

Dernest må NATO intensivere arbeidet med Partnership for Peace med Ukraina. Dette har eksistert i mange år, og må videreutvikles: det må være 'business as usual'. NATOs politikk skal ikke ta hensyn til russiske ønsker.

Videre er det EU/USA som er den sivile hovedaktøren, og her må det enhetlig aktørstatus til – sprik er svakhet. Det er ikke rom for å analysere det strategiske imperativ her, men jeg vil gjerne påpeke at svakhet er lik 'appeasement' for russerne. Faren ved for tamme sanksjoner ligger i dette. Det koster å straffe russerne; og det er risikabelt. Det kan virke som om Vesten har mistet evnen til å bruke 'sticks' i sitt diplomati; 'carrots' er mye lettere. Men når vi velger økonomien som vårt våpen, må vi ikke vike tilbake for de tiltak som vil gjøre dette effektivt. Hittil spriker Vesten i alle retninger; de med muligheter til å straffe Russland, viker tilbake – Frankrike, Tyskland og Storbritannia – det koster for mye, bokstavelig talt; mens de som iverer for tiltak, fremst av dem Polen, ikke har virkemidler. Responsen

fra EU tyder på indre uenighet og derved svakhet. Dette oppildner russerne til videre fremstøt og utsetter bare problemet for Vesten. Nå avhjelpes situasjonen av fallet i oljeprisen, noe som gjør at Russland er inne i en økonomisk krise høsten og vinteren 2014. Men dette ser foreløpig ikke ut til å gi politiske resultater. Man må føye til at sanksjonene ikke har hatt en klar tidsfrist, klare krav eller det som skal til for å gjøre en eksplisitt avtale med Putin. De har mer karakter av 'straff' enn av tvangsdiplomati. De ser ut til å virke slik mot sin hensikt politisk sett, som en 'ytre fiende' som vil styrte regjeringen i Russland, som utenriksminister Lavrov nylig mente. Den uklare hensikten med sanksjonene gjør at de lett mislykkes, og derved har Vesten spilt sine kort nokså dårlig.

Konklusjonen er at Vesten viker unna konfrontasjon med Russland i Ukraina. Da blir NATOs 'red line' ved egne grenser desto viktigere, men troverdigheten i avskrekkingen er ikke bare en funksjon av militær evne, men også av politisk vilje. Det store spørsmålet er om slik politisk vilje finnes i Vesten lenger. Mangelen på enhetlig respons hittil lover ikke godt: Franskmennene bygger fremdeles Mistral-skipene, selv om leveringingen er utsatt, ettersom dette gir 1200 arbeidsplasser og mye inntekter; britene vil ikke miste rike russeres investeringer i City, og tyskerne er avhengige av russisk gass. Å tenke og agere strategisk har ikke bare sin pris, men krever politisk vilje til å sette sikkerhetspolitikken over handel. Denne prisen er nok for høy i dagens kommersielt pregede samfunn. Gitt dette, blir russisk bruk av militærmakt lettere fordi reaksjonen fra Vesten stort sett forblir verbal. Og i en slik situasjon er også avskrekkingen mindre troverdig, særlig om man møter hybridmetoder, dvs. en subversiv form for innblanding i et annet land hvor militærmaktens rolle er diffus.

Store troppeforflytninger til grensen mot Ukraina er en indirekte trussel, og som derved ofte får den politiske effekt at politikerne kan bøye seg for presset av frykt. Også store og ikke-varslede øvelser utgjør trusler, dette er såkalt 'sabelrasling'. Russland har også brukt militærmakten i felt, på en direkte måte i år, ved annekteringen av Krim og ved deltagelse med både tropper og militære bidrag i Øst-Ukraina.

Det er i lys av dette bakteppet vi må tolke den militære aktiviteten i og rundt Østersjøen. Fakta om denne er kjent gjennom media: I løpet av 2014 har det vært mer enn 40 tilfeller av russisk fly- og maritim aktivitet rundt Østersjøen spesielt, men Norden og Europa generelt.

Noen av disse er grensekrenkelser av luftrommet, i Baltikum, Finland, og Sverige. Det er store utplasseringer av russiske styrker i området rundt Baltikum og Kaliningrad³, som er meget viktig strategisk for Russland. En flybase planlegges i Hviterussland. Flyaktiviteten langs både norskekysten og i Østersjøen er på høyde med den kalde krigen, og øvelsen Zapad (vest) i 2013 inneholdt angrep på Stockholmsområdet i scenariet. Gotland ble overfløyet av russiske fly som ble avskåret av danske fly, men dette viste også svakheter i svensk beredskap. Finland er under press ved at både utenriksminister Lavrov og andre russiske politikere har sagt at en søknad om NATO-medlemskap vil være uklokt for Finland – noe som er en trussel og en innblanding i indre anliggender ut fra den normale forståelsen av suverenitet. Sverige hadde sin store test i skjærgården i oktober da en fremmed ubåt ble identifisert, men aldri funnet.

Når militærmakt er med i det politiske spillet, skjer ofte ting som ikke er planlagt eller som er uintenderte konsekvenser fordi situasjoner lett kan komme ut av kontroll. Når man tester militære reaksjoner, kan eskalering bli resultatet fordi noen gjorde noe overilet, misforsto eller overreagerte. Dette kjenner enhver som har med militærmakt å gjøre, og det var et poeng Clausewitz skrev om. Det er derfor stater har som hovedregel å varsle hverandre, være tilbakeholdne, være forsiktige når du øver, forflytter tropper, etc. Desto mer foruroligende er den økte flyaktiviteten i det siste året hvor blant annet sivil luftfart ikke varsles om russiske tokt. Å 'dippe inn' over et annet lands luftrom er også risikabelt, som det vil være å rekognosere med ubåt eller 'rasle med sablene' ved troppeansamlinger. Vi må derfor konstatere at russerne tar risiko og utsetter andre land for risiko ved å bedrive sin testing av våre reaksjoner. Dette er i seg selv negativt og foruroligende.

Men poenget er vel også nettopp dette, å skape uro og frykt hos land rundt Østersjøen. Mens vi kan anta at NATO avskrekker effektivt dersom grensekrenkende militær aktivitet skulle forekomme, er det mye vanskeligere for NATO å avskrekke såkalt 'hybrid-krig' som er en blanding av virkemidler og som ikke er en direkte militær trussel som er identifiserbar. Skulle det oppstå et væpnet opprør av lokale russere i Latvia, er dette da en NATO-sak? Selvsagt ikke, det

.....

3 Se en oversikt av Kaas, Karel, «Russiske styrker i Østersjøområdet», *Norges Forsvar*, s. 28-32, nr. 5, 2014

er et indre anliggende som Latvia selv må ordne opp i. Denne type scenario er det balterne frykter mest, og ser man på Krim-eksemplet, og delvis Øst-Ukraina, er det lett å forstå. Å avskrekke et slikt scenario er meget vanskelig, enn si umulig. Det må i så fall politiske krefter gjøre, i samarbeid med EU og andre som har politikk på minoriteters rettigheter. Men selv da kan noen utenfra drive med undergraving, såkalt 'subversion'. Balterne bør ha både NATOs og EUs hovedfokus fremover.

På meget kort tid er militærmakten tatt ut av møllposen i Nord-Europa som aktivt utenrikspolitisk virkemiddel. Det er Russland som har startet ballet, men vi må alle danse. NATO har respondert med avskrekking, noe som er helt nødvendig og som etter alle solemerker virker etter hensikten. Men hvis scenariet er en hybrid situasjon, er spørsmålet om NATO har noen rolle i en slik. Den strategiske logikk tilsier at Russland holder seg godt under grensen for at NATOs artikkel 5 skal kunne påkalles.

Så har vi sanksjonene. Er de ment som 'straff' eller som tvangs-diplomatisk virkemiddel? Det siste krever klare krav, klar tidsfrist og helst et insentiv til enighet. Men dette mangler, selv om sanksjonene har flere trinn, og nå er på det nest høyeste. Som straff virker de, men er det noe politisk poeng i det? Det ser ut til at Putin bruker dem som 'bevis' for sitt narrativ om at NATO 'omringer' Russland og derved befeste sin versjon av hva som skjer.

Et tredje poeng er mangelen på strategi for å påvirke situasjonen i Ukraina. Vil vi akseptere at Russland bokstavelig talt «calls the shots» eller vil vi påvirke i vestlig retning? Selv Tyskland bevæpner irakere for å bekjempe IS, men ingen sender våpen til Ukraina. Det er for farlig, det blir en militær inngripen. Det er nok en riktig strategi, militærmakten bestemmer i Ukraina uansett, så lenge Kiev ikke har evne til å kontrollere eget territorium. Skal vi tolke EUs svake engasjement i Ukraina som en konsekvens av en slik tenkning, at det er for farlig å engasjere seg? Jeg synes det mangler strategisk tenkning om Ukraina i Vesten. Dersom både Krim og Ukraina blir fait accomplis, har det en strategisk effekt av å oppildne til mer maktpolitikk. Men det er ikke lett å lage effektiv strategi når den ytterste makten, militærmakten, er utelukket, for de andre maktmidlene avhenger av denne til syvende og sist. I caset Ukraina er vesten «damned if they do and damned if they don't». Effektiv avskrekking langs NATO-grensen blir derfor essensielt.

Previous publications in this series:

- 2-2014 Baltikum, Russland og fremtiden *Tor Husby*
- 1-2014 What now, little England? Prospects for the forthcoming Scotland and EU referendums. *Øivind Bratberg*
- 4-2013 Konflikten i Syria *Rolf Willy Hansen*
- 3-2013 Polen – et lyspunkt i Europa *Jahn Otto Johansen*
- 2-2013 Hva skjer i Nord-Korea – Asiatisk stabilitet i fare? *Sverre Lodgaard*
- 1-2013 Engaging with Islamists: A new agenda for the policy community *Mona Kanwal Sheikh*
- 3-2012 US Shale Oil Revolution and the geopolitics of Oil *Trygve Refvem*
- 2-2012 NATO's influence in the near abroad *Oktay Bingöl*
- 1-2012 Ungarn – alene og miskjent *Jahn Otto Johansen*
- 4-2011 Conflict or Coincidence of Interest of Main Oil and Gas Importing, Exporting and Transit Countries *Liana Jervalidze*
- 3-2011 Breaking down the remaining walls *Alister Miskimmon*
- 2-2011 Russia in NATO *Charles A. Kupchan*
- 1-2011 Bringing War Home—The use of Provincial Reconstruction Teams by Norway and Denmark to construct strategic narratives for their domestic audiences *Ida Dommersnes*
- 5-2010 Sjøforsvarets historie 1960-2010—En kortversjon *Roald Gjølsten*
- 4-2010 The Tragedy of small power politics *Asle Toje*
- 3-2010 Integrasjon med grenser eller grenseløs integrasjon? *Bjørn Innset*
- 2-2010 Reconciling the nuclear renaissance with disarmament *Alex Bolfrass and Kelsey Hartigan*
- 1-2010 Approaching the comprehensive approach *Dag Kristiansen*
- 3-2009 Turkish Neo-Ottomanism: A turn to the Middle East? *Einar Wiggen*
- 2-2009 20 år etter muren *Jahn Otto Johansen*
- 1-2009 Between Reluctance and Necessity: The Utility of Military force in Humanitarian and Development Operations *Robert Egnell*
- 5-2008 Civil-military relations: No Room for Humanitarianism in comprehensive approaches *Stephen Cornish and Marit Glad*
- 4-2008 Tsjekkoslovakia—40 år etter *Jahn Otto Johansen*
- 3-2008 NATO—Moldova/Israel/Ukraine *Dr. Gabanyi, Dr.Kogan, Dr. Begma & Igor Taburets*
- 2-2008 Hearts, minds and guns: the Role of the Armed Forces in the 26st Century *UK Chief of Defence Staff, Air Chief Marshal Sir Jock Stirrup*
- 1-2008 Krav til fremtidens forsvaret sett fra unge offiserers ståsted *Tomas Bakke, Kadett Krigsskolen*
- 7-2007 Threats to Progress of Democracy and Long Term Stability in Georgia *Liana Jervalidze*
- 6-2007 Militærmarkens særtrekk i moderne konflikter *Div. forfattere*
- 5-2007 Norge i et Sikkerhetspolitisk Dilemma *Asle Toje*
- 5-2007 EU-staters varierende bidragsvilje til militær intervensjon *Rolf Magnus Holden*
- 4-2007 Defence as the Best Offence? Missile Defences and Nuclear Non-proliferation *Lars Van Dassen and Morten Bremer Mærli*
- 3-2007 Putins Russland—Partner eller utfordrer? *Jahn Otto Johansen*
- 2-2007 Energy and Identity—Readings of Shtokman and NEPG *Jakub M. Godzimirski*
- 1-2007 NATO and the Dialogue of Civilisations *Christopher Cooker*
- 1-2007 NATO planlegger å være relevant—også i fremtiden *Ivar Engan*
- 7-2006 Putins Russland og utenverdenen *Jahn Otto Johansen*
- 6-2006 Ungarn 1956—Et 50-årsminne *Jahn Otto Johansen*
- 5-2006 NATO foran toppmøtet i Riga *Ambassadør Kai Eide*
- 4-2006 Russian energy policy and its challenge to western policy makers *Keith Smith*
- 4-2006 Oil and gas in The High North—A perspective from Norway *Ole Gunnar Austvik*
- 2-2006 EUs sikkerhetspolitiske rolle i internasjonal politikk *Jan Erik Grindheim*
- 1-2006 Fra "Kursk" til "Priz": Ubåtredning som internasjonalt samarbeidsområde *Kristian Åtland*
- 9-2005 Nordisk sikkerhet *Tønne Huitfeldt*
- 8-2005 NATO going global or almost

The Current Revolution in the Nature of Conflict

The Fiftieth Anniversary of the Norwegian Atlantic Committee. *Alv Jakob Fostervoll, Jamie Shea, Chris Donnelly*

7-2005 Galileo–et europeisk globalt navigasjonssystem *Hans Morten Synstnes*

6-2005 Coming home to Europe? Central and Eastern Europe in EU and NATO

Eastern Europe's silent revolution *Jahn Otto Johansen og Nils Morten Udgaard*

5-2005 Det tyske eksperiment *Jahn Otto Johansen*

4-2005 The naval Dilemma of the early 26st Century *Hans Olav Stensli*

3-2005 What are the strategic challenges faced by Norway in the years to come?

In the new types of conflict we face, how to define and defend humanitarian space?

The Norwegian Atlantic Committee's 40th annual Leangkollen Conference. the Nobel Institute. *Jørgen Kosmo and Jonas Gahr Støre*

2-2005 The New Geopolitics of the North? *Jakub M. Godzimirski*

1-2005 "Global Partnership", russiske ubåter og brukt kjernebrensel – internasjonal koordinering av oppgaver og bidrag

Christina Chuen og Ole Reistad

6-2004 Oljens geopolitikk og krigene ved Persiagulfen *Ole Gunnar Austvik*

5-2004 Coping with Vulnerabilities and the Modern society *Jan Hovden*

4-2004 Forsvarsperspektiver i nord *Jørgen Berggrav*

3-2004 NATO og de transatlantiske motsetninger

-Kortsiktige og langsiktige perspektiver *Jahn Otto Johansen*

2-2004 The Role of a Humanitarian Organization in an International Security Operation -

a Basis for Cooperation or a Basis for Separation? *Jonas Gahr Støre*

1-2004 If Effective Transatlantic Security Cooperation is the Question, Is NATO the Answer? *Stanley R. Sloan*

6-2003 Frankrike og Irak-krigen: Bare i prinsippenes navn? *Frank Orban*

5-2003 Norwegian Priorities for the Extended G-8 Global Partnership Against the Spread of Weapons and Materials of Mass Destruction

Asle Toje and Morten Bremer Mærli, NUPI

4-2003 Saddam's Power Base *Major John Andreas Olsen*

3-2003 Terroristbekjempelse og folkeretten *Terje Lund*

2-2003 Men and Machines in Modern Warfare *General Charles A. Horner (ret.)*

1-2003 The Real Weapon of Mass Destruction: Nuclear, biological and chemical warfare in the era of terrorism and "rogue" states

Morten Bremer Mærli

www.atlanterhavskomiteen.no

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE P.P. PORTO BETALT

**DEN NORSKE
ATLANTERHAVSKOMITE**
THE NORWEGIAN ATLANTIC COMMITTEE

Fridtjof Nansens plass 8
N-0160 Oslo
Tlf: 22 40 36 00
Fax: 22 40 36 10

post@dnak.org
www.dnak.org